tes esinevaid kaasussuffikseid kuni sm.-ugri algkeeleni ning selgitab selle materjali põhjal üksikute sugukeelte vahekordi, sealjuures märksa paremaid meetodeid tarvitades kui mitmed teised tema eelkäijad ja kaasaegsed (Wiedemann, Ahlqvist, Lönnrot, Sjögren j. t.) ja nendest erinevalt asudes katsele luua sünteesi. Esimesena tõmbab ta siinjuures suuremal määral kaasa ka eesti keele, rajanedes iseenda vahenditule keelekogemusele. Ses teoses fikseerib V. m. s. tähtsa seaduse, et eestis (ja osalt liiviski) esimese silbi kvantiteet suureneb, kui sõna teine, kontraheerunud pikk silp lüheneb (*võõraad* > *võõrad, sõdaan* > *sõtta, kargaan* > *kargan*). Selle kolmanda silbivälte olemasolu olid varemalt ainult osaliselt tähele pannud Masing, Fählmann ja Wiedemann. Eesti häälikute kolme pikkusjärgu ehk välte õpetust arendab ta lähemalt veel teoses »Eesti keele healte õpetus«, kus põhjalikult kirjeldab eesti, peamiselt põhjaeesti murrete häälikuid. valgustab soome keele abil mitmeid eesti hääliknähteid ajalooliselt ning soovitab eesti kirjakeelt häälikuliselt rajada keskpõhja murretele. Oma tõekspeetud häälikulistel alustel seisab ta siin ka tegelikult: *heal, peasen, püian, võeriti, mõet, jauti, eneselle,* kuna E. Kirjam S.-is a. 1877 ja siin esitatud ortograafilisi uuendusi (näit. 3-nda silbivälte märkimist kirjas) teostab ta E. Kirjam. S.-i aastaraamatuis 1878—79: *uūrima, reēgel, siaal, saiin, käeest, rahhva murrded, eñne, tõsstma.* Mõnes kirjutises tarvitab ta isegi pikkadest vokaalidest arenenud diftongeid *ie, uo : kieel, puoled* (kuid: *mõõda*). Kuna aga V. niihästi neist kui ka muudest oma seisukohtadest (*antsin, kortsed, piab, siun, jaud*) ise kinni ei pidanud, oli V. uuendustest suuremal osal eesti kirjakeeles õige nõrk ja üürike kajastus (L. Suburg'il, osalt J. Kõrv'il). Püsivalt väärtuslikud V. Eestis viibimisel ilmunud toodangust on aga tema murdeuurimisreisude aruanded (SB GEG 1876, 1884, Verh. GEG VIII, E. Kirjam. S.-i aastar. VI, VII) ja mitmed vähemad keeleteaduslikud kirjutised (SB GEG 1873—74, 1881—82, 1884, 1886, Verh. GEG VIII, E. Kirjam. S.-i aastar. V, IX, X, XI, XII—XIII, Oma Maa I, V). Hiljemini Kaasanis valmisid V.-l veel kaks pikemat uurimust, Изслѣдованія о нарѣчіяхъ черемисскаго языка I (Изв. Общ. Арх., Ист. и Этногр. при Импер. Казанск. Унив., VII, Kaasan, 1889, 50 lk.), kus ta peamiselt kirjeldab čeremissi murrete häälikulisi erinevusi, ja Славяно-Финскія культурныя отношенія по даннымъ языка (Изв. Общ. Арх. VIII, *ibid.*, 1890, III + 304 + XX lk.). Viimases jälgib ta läänemere-soome keelte laensõnu vene keeles, slaavi, vene ja leedu (õigemini balti) laenusid läänemeresoome keeltes ja lõpuks kõigis neis keelkondades esinevaid ühiseid tüvesid, millede puhul raske selgitada, kas need on laenud ja mis sihis laenatud. Sellele esimesele põhjalikumale katsele läänemeresoome ja slaavi keelelisi ning kultuurilisi kokkupuuteid valgustada on hiljemini (1894, 1919) suurema kriitika ja paremate meetoditega järgnenud soomlaste J. J. Mikkola ja J. Kalima uurimused. — Õige märgatav on V. tähtsus ka folkloori alal. Kogus »Eesti rahvalaulud« avaldas ta oma aja kohta kiiduväärse täpsuse ja ustavusega ülestähendatud, kuigi keeleliselt kohati muudetud eesti regevärsse Virumaa põhjapoolseist klk.-dadest, mõningaid ka Kolga-Jaanist, Suure-Jaanist ja Vändrast. Ta ilmutas ka rea eesti rahvaluulet käsitlevaid artikleid ajakirjades »Ausland«, »Europa«, »Globus«, Õp. E. S.-i väljaannetes, E. Kirjam. S.-i aastaraamatuis ning »Omas Maas«. — Tunduvalt silmapaistev on aga V. tähtsus lüürilise luuletajana. See ala oli tema tundelisele, erksalt vastuvõtlikule, impulsiivsele, hõlpsalt vaimustuvale ja muretule loomule eriti lähedane. Tema esimesed luulekatsed a. 1866 said Kreutzwald'ilt võrdlemisi karmi arvustuse. Tema »Laulud wiisidega«, (Tartu, 1874, V + 67 lk.) ja postuumselt ilmunud »Dr. Weske Laulud« (Vilj., 1899, 144 lk.) tähistavad aga märgatavat edusammu eesti luule nii sisu kui vormi arengus. V. luule peamotiivid on isamaa ja Eesti kodutalu (»Kas tunned maad, mis Peipsi rannast«, »Minge üles mägedele«, »Minu isa ütles mulle«, »Kuule kuidas hääli helab«, »Vaigistage kõne kõmu«, »Miks nii mures minu süda«), kodumaa loodus (»Vaata, mis paistab sealt Peipsi piirelt«, »Nüüd hele heinaaeg on käes«, »Vaikne õhtu! Lind ei hüüa«), vabadus ja armastus (»Kui kallist kodust läksin«, »Kaugela on minu kaasa«, »Saaniga sõitsin ma sohinal«, »Juba kui ma karjas käisin«, »Ehk küll oled sa must kaugel«, »Igas kohas, kus ma olen«, »Õhtu õhud sõudvad sala«). Tema luuletisi iseloomustab vormiline ja keeleline ladusus ning sulavus. Nende tundesisu on võrdlemisi lihtne, kuid otsekohene, võltsimatu, intiimne. Peale Kreutzwald'i ja Koidula mõju võib märgata neis ka tugevaid kajastusi saksa ja vene lüürikast. Meie kirjanduse üldarengu seisukohast on väärtuslik neis märgatav omapärane eestilisus ja lähesus rahvalauludele, nii sisus kui vormis (parallelism, alliteratsioon jne.), milleks V. mõjusid oli saanud esmalt »Kalevipojast«, siis aga otseselt rahva suust kuuldud regevärssidest (nõnda »Laske laulud ladusasti«, »Liiri lõõri lõokene«, »Kaugela on minu kaasa«, »Mina vaene leskenaine« j. t.). Mitmed V.